

„בנתיב היסורים“

במה זכה יעקב הפועל, החולק, המקיא את ריאוי תיו, לאהבתה זו של גלילה בת הפרדסן פולונסקי, שהלכה אחריו ב„נתיב היסורים“* — קשה לדעת. אין מקשין על המעשה. כך הוה. כך יספר יוסף חנני ברומן שלו. אבל אם אמנם אין להקשות, אין זאת אומרת, כי בכוחו של המסופר ברומן להכריחנו להאמין באמתותו. והוכחה אִמננותית שהשתלשלת דברים זו כאשר היא בספר מוכרחת היא ואינה יכולה להיות כאותת ההציחה ממש גם הפוכה — אין לי.

ובת הפרדסן פולונסקי—גלילה, היא היא הנבורה הראשית. סביב הליבתה מעם בית הוריה, בית אכר מכובד וחיי רווחה בו, אל הקבוצה ואל חיי נשואים עניים, לבעל חולה, אשר עליה הוטל לפרנסו על ידי עבודה בבתים פרטיים בעיר — טובב ציר הסיפור. ואנב תיאור דרכה של הנבורה, ניתנת לנו האפשרות לדאות את החיים אשר אליהם הלכה ואשר כפי שמד עיד השם של הרומן אינה סוגה בשושנים. פה ושם פוזרים קוים נכונים מחיי הפועל במושבה הגדולה, המצטרפים לתמונה נוגה למרי. אין אלה חיי פועל במושבה שיש בהם קורטוב של התערות בטבע, של מגע עם הארמח, אלא חיי שכיר-יום אשר אמנם אידיאלים לאר מיים וחברתיים הביאוהו לכאן, אך מלחמת הקיום הקשה מנוונת אותם.

אולם המהבר אינו מצטמצם בתחומי מסירת תיאור הוי בלבד. הוא כאילו חותר לחשוף גם מסתרי נפש. יסודי אהבת אומללה, יסודי יעקב הנבחר הראשי שמונית הכלונדינית עזבתהו והלכה אחרי נהג בדיא ונענגעיו אליה אף לאחר שגלילה אהבת אותו. קונר פליקט בנפשה של גלילה לאחר שהקשיחה את לבה בריב עם בית הוריה, ריב המביא את אביה אלי סכר. נוחם המתעורר אצל סוניה, אהרי שהנהג עזב אותה ואת פרי אהבתו, תשוקתה להחזיק בידיה את ילדה של יעקב וגלילה. כאבו של יעקב על שמגעו יכול להעיביר את גרעני המות אשר הוא נושא בקרבו לילדו, והוא מתניק בקרבו את רצונו ללמא את ילדו. סופו המרגי של אבי יעקב, שניאורסון, שבא לארץ בחובב ציון אמתי להיות עובד ארמה — המשתגע כסוף ימיו ומת בירושלים. אהבתו האומללה של יחזקאל לגלילה ועוד דברים נוראים למרי — מרחשי הנפש.

אין ספק, בכלונדיקות של החיים הללו אשר יוסף חנני שלח עטו בהם אירעו דברים כאלה ודומים להם. אולם, אם הצליח יוסף חנני לעבדם, לפרצפם, לעצבם — שאלה גדולה היא. די לקרוא את תיאורי הטבע, אשר כל פרק מתחיל בהם כמו על פי „רצפט“ בדוק ומנוסח, כדי לחוכח, כי אכן קצרה ידו של המחבר לשלוט בחומר אשר בחר לרומן. חוסר יכולת הכתיבה גדול כמידה כזאת, אשר יש והנך תמה, כיצר עלתה בידו אף לשרטט את הנפשות הפועלות ברומן. הן בכל זאת מופיעות אי-אלו דמויות, רחשי נפש וקוים נכונים מתחיים במושבה. יש גם הסתכסכות והשתלשלות של דברים, אך הכל טבוע בחותם המת היל, ומלבד עצם הגישה אל חיי המושבה מתוך זווית ראייה מיוחדת, מתוך רצון להדור אל המחנות. — אין עדיין בספר ולא בלום. מבאן הספיקות לאמיתות הנבורה הראשית ומבאן גם ליתר הנפשות הפועלות.

הפו הסימפטי אשר ברומן הוא, כי מחברו חותר למשהו בלתי שבלונני, שיוסדי אנוש מעסיקים אותו, אם כי האמצעים האמנותיים אשר בידו מצומצמים מאד לעת עתה.

י — ב

* נתיב היסורים, רומן מאת יוסף חנני. הוצאת „מצפה“, תל אביב.